

EUROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

PRVI ODJEL

PREDMET BUBIĆ PROTIV HRVATSKE

(Zahtjev br. 23677/07)

PRESUDA

STRASBOURG

9. srpnja 2009.

*Ova će presuda postati konačnom pod okolnostima utvrđenim u članku 44. st. 2.
Konvencije. Može biti podvrgnuta uredničkim izmjenama.*

U predmetu Bubić protiv Hrvatske,

Europski sud za ljudska prava (Prvi odjel), zasjedajući u vijeću u sastavu:

Christos Rozakis, *predsjednik*,

Nina Vajić,

Anatoly Kovler,

Elisabeth Steiner,

Khanlar Hajiyev,

Dean Spielmann,

George Nicolaou, *suci*,

i Søren Nielsen, *tajnik Odjela*,

nakon vijećanja zatvorenog za javnost 18. lipnja 2009.

donosi sljedeću presudu koja je usvojena tog datuma:

POSTUPAK

1. Postupak u ovom predmetu pokrenut je na temelju zahtjeva (br. 23677/07) protiv Republike Hrvatske kojega je hrvatski državljanin, gospodin Gorki Bubić (“podnositelj zahtjeva”) podnio Sudu na temelju članka 34. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (“Konvencija”) dana 23. travnja 2007.

2. Podnositelja zahtjeva zastupao je gospodin T. Vukičević, odvjetnik iz Splita. Hrvatsku vladu (“Vlada”) zastupala je njezina zastupnica, gđa Š. Stažnik.

3. Dana 26. ožujka 2008. Predsjednik Prvog odjela odlučio je Vladi uputiti prigovor vezan uz pravo podnositelja zahtjeva na mirno uživanje svoga vlasništva. Također je donesena odluka da se osnovanost zahtjeva ispita istovremeno kada i njegova dopuštenost (čl. 29. st. 3).

ČINJENICE**I. OKOLNOSTI PREDMETA**

4. Podnositelj zahtjeva je rođen 1945. godine i živi u Povelji na otoku Braču.

Pozadina predmeta

5. Podnositelj zahtjeva bio je djelatnik tvrtke Ceming u Solinu. Tijekom 1988. godine drugi se djelatnik iste tvrtke, Z.G., preselio u stan u Splitu, u

naselju Pujanke, koji se nalazio u vlasništvu poduzeća Ceming i čija površina iznosi 77,38 četvornih metara.

6. Dana 6. lipnja 1988. godine, poduzeće Ceming, kao vlasnik stana, pokrenulo je upravni postupak u kojem traži prisilno iseljenje Z.G. iz razloga što je Z.G. provalio u stan i uselio se bez ikakve pravne osnove. Relevantni dio zahtjeva za prisilnim iseljenjem navodi:

“Z.G. je u stan uselio bez ikakvog odobrenja, bez ugovora o korištenju stana ili bilo kakve druge valjane osnove za useljenje u stan, na način da je provalio kroz vrata ...”

7. Odluku kojom se nalaže iseljenje Z.G. izdala je 27. lipnja 1988. Općina Split, Komitet za urbanizam, građevinarstvo, imovinsko-pravne, stambene i komunalne poslove. Strane, međutim, nisu bile u mogućnosti predati primjerak ove odluke jer se predmetni spis zagubio. To je navedeno u podnescima koje je Ceming dostavio Državnom odvjetništvu u Splitu dana 6. rujna 1989. U relevantnom se dijelu tih podnesaka navodi sljedeće:

Z.G. je uselio u stan bez ikakvog odobrenja, bez ugovora o korištenju stana ili bilo kakve druge valjane osnove za ulazak u stan, na način da je provalio kroz vrata ...

S obzirom na navedeno [Ceming] je pokrenuo upravni postupak u Općini Split, Komitetu za urbanizam, građevinarstvo, imovinsko-pravne, stambene i komunalne poslove i taj je Komitet naložio prisilno iseljavanje Z.G. iz predmetnog stana temeljem svoje odluke donesene dana 27. lipnja 1988.

8. Dana 8. svibnja 1989. tvrtka Ceming dodjeljuje Z.G. drugi stan u Splitu, u istoj stambenoj zgradi, površine 54,18 četvornih metara.

9. Sud udruženog rada u Splitu odluku od 8. svibnja 1989. poništava kao nezakonitu dana 8. siječnja 1990. Utvrđeno je, naime, da Z.G. ima kuću u kojoj živi sa svojom obitelji. U relevantnom dijelu ove odluke navodi se sljedeće:

“Na temelju izjave sudionika Z.G. i izvješća sastavljenog temeljem izravnog posjeta nadležne Komisije ovaj je sud utvrdio da sudionik, zajedno sa svojom obitelji, živi u jednokatnoj obiteljskoj kući na Klisu. Prema izjavi Z.G. prizemlje se sastoji od dvije prostorije, kuhinje, kupaonice sa zahodom, ukupne površine od pedeset četvornih metara, dok se prvi kat, površine oko 40 četvornih metara, sastoji od još dvije prostorije i dodatnog prostora. Prvi kat je neosporno u potpunom vlasništvu Z.G., dok je prizemlje, ponovo prema izjavi Z.G., u suvlasništvu na način da je 5/8 u njegovome vlasništvu, 1/8 u vlasništvu njegove majke, 1/8 u vlasništvu njegovoga brata i 1/8 u vlasništvu djece njegovoga pokojnog brata. Cijela je zgrada u isključivom i neometanom vlasništvu Z.G, njegove supruge, jednoga sina i Z.G.-ove majke, dok njegov drugi sin iznajmljuje stan u Kučinama. ...

10. Dana 6. prosinca 1990. tvrtka Ceming dodijelila je podnositelju zahtjeva i njegovoj obitelji (njegovoj ženi i troje djece) stan u Splitu, u naselju Pujanke, isti onaj u koji je Z.G. već bio uselio, a koji se sastojao od tri spavaće sobe, dnevne sobe, kuhinje s blagovaonicom, ostave, kupaonice sa zahodom i hodnika, ukupne površine 77,38 četvornih metara, čime je podnositelj zahtjeva stekao stanarsko pravo. Napomena na odluci o dodjeli navodi da je postala pravomoćna dana 21. rujna 1990. godine. Stan je bio u

društvenom vlasništvu i spomenuta je tvrtka imala pravo istim raspolagati. Podnositelj zahtjeva i njegova obitelj nisu mogli, međutim, useliti u stan jer ga je zaposjeo Z.G. (vidjeti st. 5 iznad).

11. 28. prosinca 1990. Ceming je zatražio izvršenje odluke od 27. lipnja 1988. godine, to jest iseljenje Z.G. (vidjeti st. 7. iznad). Dana 15. siječnja 1991. Splitski odbor za stanovanje izdaje nalog za izvršenje protiv Z.G. na temelju svoje odluke od 27. lipnja 1988. godine, nakon čega su nadležna tijela bezuspješno pokušavala jedanaest puta izvršiti nalog za iseljenje između siječnja 1991. i prosinca 1994.

12. Dana 3. lipnja 1991. Sabor je donio Zakon o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo kojim se uređuje prodaja stanova u javnom vlasništvu na kojima postoji stanarsko pravo koji je omogućio korisnicima stanova otkup od najmodavca po povoljnim uvjetima. Svi stanovi u javnom vlasništvu postali su imovina općina u kojima su se nalazili.

13. Na nepoznati datum 1991. godine podnositelj zahtjeva je podnio građansku tužbu Općinskom Sudu u Splitu kojom traži prisilno iseljenje Z.G.-a. Podnositelj zahtjeva u toj tužbi navodi da Z.G. nema pravo na stanovanje u predmetnom stanu, dok je podnositelju zahtjeva dodijeljeno stanarsko pravo. Dana 18. srpnja 1991. tužba podnositelja zahtjeva je usvojena i sud je naredio Z.G.-u da napusti stan u roku od osam dana od datuma pravomoćnosti odluke. Relevantni dio glasi:

“Odluka kojom se stan dodjeljuje tužitelju usvojena je dana 3. prosinca 1990. i stoga je jasno da nije mogla postati pravomoćna 20. rujna 1990. kao što na njoj piše. ... Očito se radi o pogrešci. Međutim, činjenica je da je odluka u međuvremenu postala pravomoćna jer da nije, tužitelju, kao stanaru - korisniku stanarskog prava - ne bi bila izdana odluka kojom se određuje iznos najamnine za stan...

Tuženi koristi stan bez ikakvoga prava na to. Rezultati postupka pokazuju da mu predmetni stan nikad nije dodijeljen na korištenje... Stoga on nema nikakvu pravnu osnovu živjeti u tom stanu ...”

Međutim, presuda je poništena, a predmet upućen Općinskom sudu u Splitu na ponovno suđenje. Dana 16. srpnja 1993. taj je sud utvrdio da nije nadležan jer podnositelj zahtjeva nikad nije uselio u taj stan. Tu je odluku potvrdio Županijski sud u Splitu dana 22. listopada 1993.

14. U međuvremenu, u kolovozu 1992. Z.G. je podnio građansku tužbu protiv podnositelja zahtjeva Općinskom sudu u Splitu, tražeći poništenje odluke od 6. prosinca 1990. kojom je podnositelju zahtjeva dodijeljeno stanarsko pravo nad predmetnim stanom. Na nepoznati datum Z.G. je umro, a njegova žena, A.G., nastavila postupak.

15. Sukladno Zakonu o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo, podnositelj zahtjeva kao kupac i Općina Split kao prodavatelj zaključili su kupoprodajni ugovor navedenog stana dana 18. listopada 1994. Primjerak ugovora predan je na odobrenje Državnom odvjetništvu. Dana 21. listopada 1994. izdano je odobrenje. Također je navedeno da to odobrenje ne sprečava državnog odvjetnika da traži poništenje ugovora.

16. Nakon što je podnositelj zahtjeva postao vlasnik stana 1994. godine, stekao je pravo na sudjelovanje u upravnom postupku vezanog uz prisilno iseljenje Z.G.-a (vidjeti st. 11. iznad). Dana 4. studenog 1994. podnositelj zahtjeva je tražio izvršenje prisilnog iseljavanja. Iseljavanje je bilo predviđeno za 19. prosinca 1994. ali nije izvršeno.

17. Dana 11. siječnja 1995. Državno odvjetništvo u Splitu podnijelo je građansku tužbu protiv podnositelja zahtjeva i Općine Split Općinskom sudu u Splitu, tražeći poništenje predmetnog kupoprodajnog ugovora. U tužbi tvrde da podnositelj zahtjeva nikad nije stekao stanarsko pravo jer u stan nikada nije uselio.

18. Dana 27. siječnja 1997. Splitski odbor za stanovanje prekida ovršni postupak i poništava nalog za izvršenje od 15. siječnja 1991. (vidjeti st. 11 iznad), s obzirom na odluku Ustavnog suda od 20. studenog 1996. kojom su ukinute određene odredbe Zakona o stambenim odnosima te u skladu s kojom više nije nadležan u ovom predmetu.

19. Što se tiče građanske tužbe koju je podnijelo Državno odvjetništvo u Splitu (vidjeti st. 17. iznad), Općinski sud je odlučio u njihovu korist te u svojoj presudi od 10. srpnja 2002. poništio kupoprodajni ugovor između podnositelja zahtjeva i Općine Split (vidjeti st. 15. iznad). Sud je utvrdio da su uvjeti za stjecanje stanarskog prava takvi da traže postojanje pravomoćne i ovršne odluke o dodjeli takvog prava te da je korisnik stanarskog prava uselio u predmetni stan. Nadalje, Sud je utvrdio da je klauzula pravomoćnosti odluke od 6. prosinca 1990. godine, kojom se podnositelju odobrava zahtjev za dodjelu stanarskog prava nad predmetnim stanom, očigledno pogrešna budući da na njoj stoji datum 21. rujna 1990. godine. Nemoguće je da odluka donesena 6. prosinca 1990. postane pravomoćna tri mjeseca prije nego je donesena. Zaključak je bio sljedeći:

“... ovaj sud smatra da prvotuženi nikad nije uselio u predmetni stan te stoga, u skladu s relevantnim pravnim odredbama, nikad nije stekao status korisnika stanarskog prava. Stoga nije mogao otkupiti predmetni stan prema odredbama Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo. Iz toga razloga, ovaj sud nije razmatrao prethodno pitanje je li odluka o dodjeli stanarskog prava postala pravomoćna, jer kriterij za stjecanje stanarskog prava, dakle da je prvotuženi uselio u stan, nije zadovoljen i prema tome prvootuženi nije stekao status korisnika stanarskog prava.”

20. Presudu je potvrdio Županijski sud u Splitu dana 27. kolovoza 2004. Relevantni dio presude glasi:

“Ovaj sud prihvaća odluku prvostupanjskog suda, prema kojoj je kupoprodajni ugovor zaključen dana 18. listopada 1994. između tuženih ništav i nevažeći...”

Prvostupanjski sud ispravno utvrdio sljedeće relevantne činjenice:

- da je prvotuženom odobreno pravo stanovanja u predmetnom stanu odlukom Ceminga,... od 6. prosinca 1990. godine;

- da prvotuženi nikad nije uselio u stan temeljem pravomoćne odluke.

Na temelju navedenih činjenica, koje su ispravno i u potpunosti utvrđene, prvostupanjski sud ispravno je zaključio da prvotuženi nikad nije stekao stanarsko pravo nad predmetnim stanom jer, temeljem čl. 59. st. 1. Zakona o stambenim odnosima (Narodne novine br. 51/85 - 70/93,...), stanarsko pravo se stječe danom useljenja u stan na temelju pravomoćne odluke u tom smislu.

Budući da prvotuženi nije stekao stanarsko pravo, on nema pravo temeljem čl. 6. st. 1. Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo (NN br. 43/92 - 58/95) na kupovinu stana. Stoga je ispravan zaključak prvostupanjskog suda da je kupoprodajni ugovor od 18. listopada 1994. ništav i nevažeći, prema čl. 103. st. 1. Zakona o obveznim odnosima (NN br. 53/91 - 112/99).

...

Neosporno je između strana u postupku da je prvotuženom dodijeljen predmetni stan temeljem odluke... od 6. prosinca 1990. na kojoj stoji klauzula konačnosti prema kojoj je odluka postala konačna dana 21. rujna 1990. godine.

Ispravan je zaključak prvostupanjskog suda da spomenuta odluka nije mogla postati pravomoćna prije nego je donijeta.

...

Prvotuženi, u svojoj izjavi od 17. listopada 2000. godine, tvrdi da ne posjeduje predmetni stan od rujna 1990. što potvrđuje ispravnost odluke prvostupanjskog suda jer, čak i pod pretpostavkom da je dotični zaista uspostavio posjed nad stanom u rujnu 1990. godine, takav posjed nije bio temeljen na pravomoćnoj odluci kojom mu se taj stan dodjeljuje na korištenje.”

21. U svojoj kasnijoj ustavnoj tužbi podnositelj zahtjeva je tvrdio da je odluka od 6. prosinca 1990. zapravo postala pravomoćna dana 6. siječnja 1991. i da mu je useljenje u stan priječio Z.G. koji se u stan nezakonito uselio još 1988. godine. Također se oslanjao na praksu Vrhovnog suda prema kojoj se stanarsko pravo ne može izgubiti ako korisnik takvog prava ne može useliti u stan jer je u isti već nezakonito uselila treća strana. Ustavni sud Republike Hrvatske ovu je tvrdnju odbio dana 26. listopada 2006. kao neutemeljenu.

22. U parničnom postupku koji je pokrenuo Z.G. u kolovozu 1992. (vidjeti st. 14. iznad), dana 30. travnja 2007. Općinski sud u Splitu proglasio je odluku od 6. prosinca 1990. (za dodjelu stanarskog prava podnositelju zahtjeva) ništavom iz razloga što nije bila usvojena u skladu s postupkom propisanim za dodjelu stanarskog prava. Tu je presudu potvrdio splitski Županijski sud 6. veljače 2008. te je ista na taj način postala pravomoćna.

II. MJERODAVNO DOMAĆE PRAVO I PRAKSA

A. Mjerodavni zakoni

23. Mjerodavne odredbe Zakona o stambenim odnosima (NN br. 51/1985, 42/1986, 22/1992 i 70/1993) glase:

Članak 59.

“Stanarsko pravo stječe se danom useljenja u stan ...”

Članak 92.

“Osoba koja bez opravdanog razloga ne useli u stan koji joj je dat na korištenje u roku od 30 dana od dana kada joj je omogućeno useljenje gubi pravo na useljenje u taj stan.“

24. Zakon o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo (NN br. 27/1991 s izmjenama i dopunama - “Zakon”) uređuje uvjete prodaje stanova na kojima postoji stanarsko pravo.

Članak 1. Zakona daje pravo korisnicima stanarskog prava nad stanovima u javnom vlasništvu na kupovinu tih stanova po povoljnim uvjetima, pod uvjetom da svaki korisnik kupi samo jedan stan.

Članak 21. obvezuje prodavača na podnošenje kupoprodajnog ugovora na odobrenje nadležnom Državnom odvjetništvu u roku od osam dana.

25. Mjerodavni propisi Zakona o obveznim odnosima (NN, br. 53/91, 73/91, 3/94, 7/96 i 112/99), koji su tad bili na snazi, glase:

III. OSNOVA

Dopuštena osnova

Član 51.

- (1) Svaka ugovorna obveza mora imati dopuštenu osnovu.
- (2) Osnovna je nedopuštena, ako je protivna Ustavu Republike Hrvatske, prisilnim propisima te moralu društva.
- (3) Pretpostavlja se da obveza ima osnovu iako nije izražena.

Ništavost ugovora zbog osnove

Član 52.

Ako osnova ne postoji ili je nedopuštena, ugovor je ništav.

Član 110.

Pravo na isticanje ništavosti ne gasi se.

26. Relevantni dijelovi Zakona o državnom odvjetništvu (NN br. 75/1995) glase:

Članak 24.

... Nadležno Državno odvjetništvo dužno je... tražiti poništenje ugovora... koji je protivan prisilnim propisima.”

B. Praksa Vrhovnog suda

27. Relevantni dio odluke br. Rev 1255/00-2 od 17. listopada 2000. godine glasi:

“... niži sudovi su izgubili iz vida ono što su utvrdili, primjerice da osam dana nakon što su tuženi B. i Lj.B. dobili odluku kojom im se dodjeljuje stanarsko pravo, stanoviti D.M. je uselio u stan bez pravne osnove i tako spriječio tužene B. da usele u stan.

U tom je kontekstu neprihvatljivo da tuženi nisu stekli stanarsko pravo i da prema tome nisu stekli pravo na otkup predmetnog stana temeljem čl. 6. Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo... Naprotiv, imali su prava na kupnju stana kao stanari.

...”

PRAVO**I. NAVODNA POVREDA ČLANKA 1. PROTOKOLA BR. 1 KONVENCIJE**

28. Podnositelj zahtjeva se žalio da je njegovo pravo na mirno uživanje vlasništva prekršeno time što je kupoprodajni ugovor poništen. Pozivao se na čl. 1. Protokola br. 1, čiji relevantni dio glasi:

“Svaka fizička ili pravna osoba ima pravo na mirno uživanje svojega vlasništva. Nitko se ne smije lišiti svoga vlasništva, osim u javnom interesu, i to samo uz uvjete predviđene zakonom i općim načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne umanjuju pravo države da primijeni zakone koje smatra potrebnima da bi uredila upotrebu vlasništva u skladu s općim interesom ili za osiguranje plaćanja poreza ili drugih doprinosa ili kazni.”

29. Vlada je osporila taj argument.

A. Dopuštenost

30. Država je prvo tvrdila da podnositelj zahtjeva nije iscrpio domaća pravna sredstva budući da nije tražio povrat novca koji je platio za stan, niti je tražio moguću odštetu vezanu uz poništenje predmetnog kupoprodajnog ugovora.

31. Podnositelj zahtjeva je tvrdio da se građanska tužba koju je predlagala vlada nije mogla smatrati učinkovitim pravnim sredstvom za navedenu povredu. Tvrdio je da je iscrpio sva raspoloživa pravna sredstva, primjerice žalbu na presudu kojom se poništava predmetni kupoprodajni ugovor i ustavnu tužbu.

32. Sud napominje da podnositelj zahtjeva ne navodi da je kršenje njegovoga prava na mirno uživanje vlasništva izazvano činjenicom da nije ostvario povrat novca koji je platio za kupovinu stana i moguću odštetu u tom pogledu, već time što su državni sudovi poništili valjani kupoprodajni ugovor predmetnoga stana. Po mišljenju Suda, građanska tužba koju je predložila Vlada ne bi ni na koji način mogla obuhvaćati takvu povredu. U skladu s navedenim, Sud se slaže s podnositeljem zahtjeva u tvrdnji da je iscrpio sva raspoloživa pravna sredstva kada je uložio žalbu protiv prvostupanjske presude kojom je poništen predmetni kupoprodajni ugovor, i kasnije kad je podnio ustavnu tužbu. U svojoj žalbi i ustavnoj tužbi podnositelj zahtjeva pobija odluku o poništenju predmetnog kupoprodajnog ugovora i iznosi tvrdnje mjerodavne za zaštitu tog prava na temelju članka 1. Protokola br. 1. Međutim, njegovi pokušaji nisu bili uspješni. Iz toga slijedi da se prigovor Vlade mora odbaciti.

33. Sud smatra da ovaj prigovor nije očito neosnovan u smislu čl. 35. st. 3. Konvencije. Nadalje smatra da nije neprihvatljiv po bilo kojoj drugoj osnovi. Stoga se mora proglasiti dopuštenim.

B. Osnovanost

Argumenti stranaka

34. Podnositelj zahtjeva je tvrdio da predmetna mjera nije bila propisana zakonom i da nije imala nikakav legitimni cilj. Nadalje, da nije bila razmjerna jer je on kupio predmetni stan u skladu s mjerodavnim propisima, a kupoprodajni ugovor je odobrio nadležni ured državnog odvjetništva. Nije mogao useliti u stan jer je nezakoniti stanar već u njega bio uselio. Odluke državnih sudova u njegovom slučaju bile su protivne uspostavljenoj praksi Vrhovnog suda.

35. Vlada je prihvatila tvrdnju da je poništenje predmetnog kupoprodajnog ugovora dovelo do miješanja u pravo podnositelja zahtjeva na mirno uživanje njegovog vlasništva. Međutim, dalje tvrdi da je ta mjera utemeljena na zakonu, primjerice Zakonu o obveznim odnosima, i da je imala legitimni cilj, a to je zaštita prava drugih te zaštita zakonitosti. Nadalje, tvrdi da je mjera bila proporcionalna, te u tom smislu naglašava da podnositelj zahtjeva nikad nije bio stekao stanarsko pravo nad predmetnim stanom jer nikada u njega nije uselio. Stoga nije imao pravo kupiti taj stan.

Procjena Suda

36. U skladu sa praksom Suda, članak 1. Protokola br. 1 obuhvaća tri različita pravila. Prvo pravilo koje se navodi u prvoj rečenici i koje je opće prirode utvrđuje načelo mirnog uživanja vlasništva. Drugo pravilo iz druge rečenice istog stavka obuhvaća pitanje lišavanja vlasništva te to lišavanje dopušta pod određenim uvjetima. Treće pravilo iz drugog stavka dopušta državama članicama, između ostalog, kontroliranje korištenja imovine u skladu s općim interesom. Ova pravila nisu “različita” u smislu nepovezanosti: drugo i treće pravilo, koje se odnosi na određene slučajeve miješanja u pravo na mirno uživanje vlasništva potrebno je tumačiti s obzirom na načelo utvrđeno u prvom pravilu.

37. U odnosnom slučaju nije sporno da je došlo do miješanja u pravo vlasništva podnositelja zahtjeva, što je rezultiralo “lišavanjem” vlasništva u smislu druge rečenice prvog stavka članka 1. Protokola br. 1. Stoga, Sud mora razmotriti opravdanost tog miješanja s obzirom na uvjete iz članka 1. Protokola br. 1.

38. Sud ponavlja da je prvi i najznačajniji zahtjev iz članka 1. Protokola br. 1 da svako nepoštivanje prava na mirno uživanje vlasništva od strane tijela javne vlasti mora biti zakonito: drugom rečenicom prvog stavka odobrava se lišavanje vlasništva samo uz “uvjete predviđene zakonom” a u drugom stavku navodi se da države imaju pravo urediti korištenje imovine primjenom “zakona”. Nadalje, vladavina prava, jedno od temeljnih načela demokratskog društva, svojstvena je svim člancima Konvencije (vidjeti *Amuur v. France*, 25. lipnja 1996, *Reports of Judgments and Decisions* 1996-III, § 50; *The Former King of Greece and Others v. Greece* [GC], br. 25701/94, § 79, EHCR 2000-XII; i *Malama v. Greece*, br. 43622/98, § 43, EHCR 2001-II).

39. Što se tiče zakonitosti miješanja u pravo podnositelja, Sud primjećuje da je pravna osnova stjecanja vlasništva podnositelja zahtjeva proglašena ništavom od strane državnih sudova temeljem građanskog prava u Hrvatskoj koje se odnosi na ugovore i zakona koji uređuje djelatnosti Državnog odvjetništva. Konstatirajući da je njegova ovlast ispitivanja poštivanja domaćega prava ograničena (vidjeti, između ostalih izvora prava, *Allan Jacobsson v. Sweden* (br. 1), 25. listopada 1989, Serija A br. 163, §

57), Sud ustanovljuje da je utvrđenje ništavosti pravne osnove stjecanja vlasništva podnositelja bilo u skladu s domaćim pravom.

40. Što se tiče pitanja legitimnosti cilja, Sud ponavlja da, zbog neposrednih spoznaja o svome društvu i njegovim potrebama, domaće vlasti u načelu mogu bolje od međunarodnoga suca ocijeniti što je "u javnom interesu". Stoga se, u sustavu zaštite uspostavljenom na temelju Konvencije, domaćim vlastima prepušta da naprave početnu ocjenu glede postojanja nekog pitanja od javnoga interesa koje opravdava mjere lišavanja vlasništva. Ovdje, kao i na drugim područjima obuhvaćenim jamstvima iz Konvencije, domaće vlasti, prema tome, uživaju određenu slobodu procjene (vidjeti, *mutatis mutandis*, *Velikovi and Others v. Bulgaria*, br. 43278/98, 45437/99, 48014/99, 48380/99, 51362/99, 53367/99, 60036/00, 73465/01 i 194/02 § 168, 15. ožujka 2007). S obzirom na ova promišljanja, Sud potvrđuje da je miješanje težilo legitimnom cilju, konkretno zaštititi zakonitosti.

41. Sud mora ispitati i je li prilikom miješanja u mirno uživanje vlasništva uspostavljen traženi pravičan odnos ravnoteže između potreba javnoga interesa i zahtjeva zaštite temeljnih prava pojedinca, odnosno je li podnositelju zahtjeva nametnut nerazmjeran i prekomjeran teret (vidjeti, između mnogih drugih izvora prava, *Jahn and Others v. Germany* [GC], br. 46720/99, 72203/01 i 72552/01, § 93, ECHR 2005-VI). Unatoč slobodi procjene koju država ima, Sud u izvršavanju svoje ovlasti preispitivanja ipak mora odrediti je li potrebna ravnoteža održana na način koji je u skladu s podnositeljevom pravom vlasništva (vidjeti *Rosinski v. Poland*, br. 17373/02, § 78, 17. srpnja 2007.). Važnost postizanja te ravnoteže ogleda se u strukturi članka 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju u cjelini, a time i njegove druge rečenice, koju treba tumačiti u smislu općega načela proglašenog u prvoj rečenici. Osobito treba postojati razuman odnos razmjernosti između upotrijebljenih sredstava i cilja što ga se željelo ostvariti kroz bilo koju mjeru kojom se neka osoba lišava svoga vlasništva (vidjeti *Pressos Compania Naviera S.A. and Others v. Belgium*, 20. studenog 1995, Serija A br. 332, str. 23, § 38, i *Former King of Greece and Others*, kako je navedeno gore u tekstu, § 89). Tako će ravnoteža što ju treba održati između potreba općega interesa zajednice i zahtjeva temeljnih prava biti narušena ako je dotična osoba bila prisiljena nositi "nerazmjeran teret" (vidjeti, između mnogih drugih izvora prava, *The Holy Monasteries v. Greece*, 9. prosinca 1994., Serija A br. 301-A, §§ 70-71)

42. Sud primjećuje da je kupoprodajni ugovor bio poništen budući da se uspostavilo da podnositelj zahtjeva nikad nije uselio u predmetni stan. Sud primjećuje da je jedan od preduvjeta koji podnositelju zahtjeva omogućuju da kupi predmetni stan prethodno stečeno stanarsko pravo na taj stan. Pritom Sud primjećuje da je bilo jasno kako se u smislu odnosnih odredbi Zakona o stambenim odnosima stanarsko pravo nije moglo steći samo temeljem odluke koja dodjeljuje to pravo. Bilo je potrebno ispuniti druga dva uvjeta: ova je odluka trebala postati pravomoćna i dotična osoba je

trebala useliti u stan. Međutim, u parničnim postupcima protiv podnositelja zahtjeva utvrdilo se da podnositelj zahtjeva nikad nije uselio u stan i prema tome nije mogao steći stanarsko pravo na taj stan, unatoč odluci od 6. prosinca 1990. koja dodjeljuje takvo pravo. Što se tiče pitanja je li odluka od 6. prosinca 1990. bila pravomoćna, Općinski sud u Splitu i Županijski sud u Splitu utvrdili su da je klauzula pravomoćnosti i ovršnosti odluke na kojoj stoji da je odluka postala pravomoćna 21. rujna 1990. bila netočna, budući da je odluka donesena nakon tog datuma. Navedeni sudovi nisu nastavili razmatrati to pitanje.

43. Što se tiče odluka nacionalnih sudova, Sud ponavlja da je na temelju članka 19. Konvencije njegova dužnost osigurati ispunjavanje preuzetih obveza ugovornih strana Konvencije. Konkretno, njegova dužnost nije baviti se greškama činjenične ili zakonske prirode koje nacionalni sud navodno počini, osim ako dođe do kršenja prava i sloboda koje jamči Konvencija. Sud smatra da odluke nacionalnih sudova, koje se tiču činjenice da podnositelj zahtjeva nikad nije uselio u predmetni stan i da odluka kojom se podnositelju odobrava stanarsko pravo nije mogla postati pravomoćna 21. rujna 1990, nisu podložne raspravi u bilo kojem pogledu.

44. Međutim, podnositelj zahtjeva je tvrdio da su odluke donesene u njegovom slučaju suprotne praksi Vrhovnog suda. Iako je istina da u skladu s praksom Vrhovnog suda, na koju se poziva podnositelj zahtjeva (vidjeti § 27 gore u tekstu), u situaciji gdje nositelj stanarskog prava ne može useliti u stan jer ga je zauzela treća strana koja za to nema valjane pravne osnove, prvo spomenuti stječe stanarsko pravo i ima pravo kupiti predmetni stan, u postojećem slučaju postoje neki dodatni elementi koji razrješuju Sud od daljnjeg razmatranja tog pitanja. U tom smislu Sud navodi da je odluka od 6. prosinca 1990. kojom se podnositelju zahtjeva dodjeljuje stan (vidjeti § 10 gore u tekstu) proglašena ništavom od strane Općinskog suda u Splitu 30. travnja 2007, a tu odluku je potvrdio Županijski sud u Splitu 6. veljače 2008. te je odluka time postala pravomoćna. Ta odluka utječe na prvotnu pravnu osnovu stjecanja vlasništva podnositelja zahtjeva s obzirom na predmetni stan, budući da je njome napokon utvrđeno da je odluka kojom je podnositelju zahtjeva dodijeljeno stanarsko pravo bila ništava te tako nije mogla imati bilo kakav valjani pravni učinak. Stoga se prigovor glede neprovođenja ove odluke mora razmatrati s obzirom na naknadno utvrđenu ništavost odluke *ab initio*.

45. U konačnici Sud navodi da je podnositelj zahtjeva još uvijek u mogućnosti potraživati iznos koji je platio za stan kao i svaku naknadu štete koju je možda pretrpio vezano uz poništenje kupoprodajnog ugovora.

46. Gore navedena razmatranja dovoljna su da Sud zaključi kako nije došlo do povrede članka 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju pod okolnostima postojećeg slučaja.

II. OSTALE NAVODNE POVREDE KONVENCIJE

47. Podnositelj zahtjeva također je prigovorio na temelju članka 6. st. 1. Konvencije da nalog za provedbu izdan u upravnom postupku pokrenutom 1988. nikad je bio izvršen. Nadalje je prigovorio da sudovi nisu poduzeli nikakve radnje glede duljine parničnog postupka koji je podnositelj pokrenuo u travnju 2002. pri Općinskom sudu u Splitu tražeći prisilno iseljenje Z.G. Kao posljednje, podnositelj zahtjeva je prigovorio na temelju članka 8. Konvencije da je narušeno njegovo pravo na nepovredivost doma.

48. S obzirom na sav materijal koji posjeduje i ako su predmeti prigovora unutar njegove nadležnosti, Sud smatra da ovaj dio zahtjeva ne ukazuje na sumnju glede povrede bilo kojeg od gore navedenih članaka Konvencije. Iz navedenog slijedi da su ovi prigovori nedopušteni na temelju članka 35. st. 3. budući da su očito neosnovani te ih se mora odbaciti temeljem članka 35. st. 4. Konvencije.

IZ TIH RAZLOGA, SUD JEDNOGLASNO

1. *proglašava* prigovor koji se tiče podnositeljevog prava na mirno uživanje njegovog vlasništva dopuštenim, a ostatak zahtjeva nedopuštenim;
2. *presuđuje* da nije došlo do povrede članka 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju.

Sastavljeno na engleskom jeziku i otpravljeno u pisanom obliku dana 9. prosinca 2009. u skladu s pravilom 77. §§ 2. i 3. Poslovnika Suda.

Søren NIELSEN
Tajnik

Christos ROZAKIS
Predsjednik